

Balkanlarda Arnavutlar ve Arnavut Milliyetçiliği

Balkan Yarımadasın'da en eski halklarından olan İllirya kökenli bir halk olarak kabul edilen Arnavutlar, M.Ö 181 yılında Roma İmparatorluğunun hakimiyetine girmişler. Roma İmparatorluğunun bölünmesiyle Dođu Roma İmparatorluğunda yer alan İlliryalı kabilleri 6-8. yüzyıllar arasındaki kavim göçleri sonucunda güneye çekilerek Slavların etkisi altına kalmışlar ve 9. yüzyıldan itibaren Bizans ve Bulgar Krallığının etkisine girmişlerdir. Bizans hakimiyetinin zayıfladığı 11. yüzyıldan itibaren İlliryalı kabileler, Bizans kaynaklarında, «Arnabon» (Arbëri) adlı bölgede yaşayan «Albanoi» adlı İllirya kökenli kabilenin ismi ile anılmaya başlamışlar. Bizans'ın merkezi yönetiminin zayıflanmasıyla birlikte 11. yüzyıldan itibaren Bizans askeri ünvanlar taşıyan Arnavut soylu ailelerden (feodal beyler) bahsedilmeye başlanır. 13. yüzyılda (4.ncü Haçlı Seferi sonucunda) Bizans İmparatorluğunun Batı bölgelerindeki yönetiminin çözümlmesi döneminde «Arbëri Prenslıği» tarih sahnesine çıkmaktadır.

Kavim göçleri bölgedeki İlliryalı nüfusun sosyal, kültürel ve etnik yapısı üzerine derin izler bırakmış olmakla birlikte Arnavutların en ayırt edici özellikleri arasında, Hint-Avrupa dil grubu ailesine mensup olan konuştukları Arnavutça dili öne çıkmaktadır.

Osmanlı Döneminde Arnavutlar

Arnavutlar 1444-1468 yılları arasında İskender Bey (Gjergj Kastrioti Skënderbeu) önderliğinde süren bir direniş hareketi ardından, 15. yüzyılın sonunda tamamıyla Osmanlı'nın hakimiyetine girmişlerdir. Tımar sisteminin yerleştirilmesi sonucunda, başta sadece eski soylu aileler ile sınırlı olan Arnavutlar arasındaki İslamlaşma süreci, 16. yüzyıl boyunca şehir hayatının canlanması ve nüfusunun artması ile paralel olarak hız kazanmış ve 17. yüzyılda kitlesel bir aşamaya girerek Balkanlardaki Arnavut nüfusunun çoğunu kapsayacak boyuta ulaşmıştır. Arnavutların Osmanlı hakimiyeti sonrasında büyük ölçüde İslam dinine geçmiş olmaları, onların Osmanlı devlet kademesinde önemli görevlere gelmelerine imkan vermiş ve Batı Balkanlarda Osmanlı hakimiyetinin sürdürülmesinde en önemli kaynaklardan biri haline gelmişlerdir. Osmanlı İmparatorluğunun yönetim kademesinde yer alan ve dönemin siyasi ilişkilerinde önemli bir rol oynayan Köprülüler ailesinin Arnavut kökenli sadrazamlar arasında olması, Arnavutların Osmanlı yönetim bürokrasisi içindeki konumları açısından önemli bir bilgi vermektedir.

The Four Albanian Vilayets During The Ottoman Empire (Circa 1878)

Map: Courtesy of Mr. Ilir Hamiti, Kosova Information Centre, London.

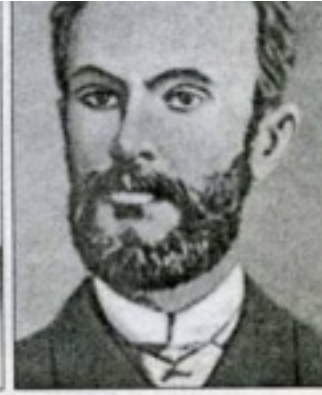
Arnavut Milliyetçiliği

Abdyl Frasheri

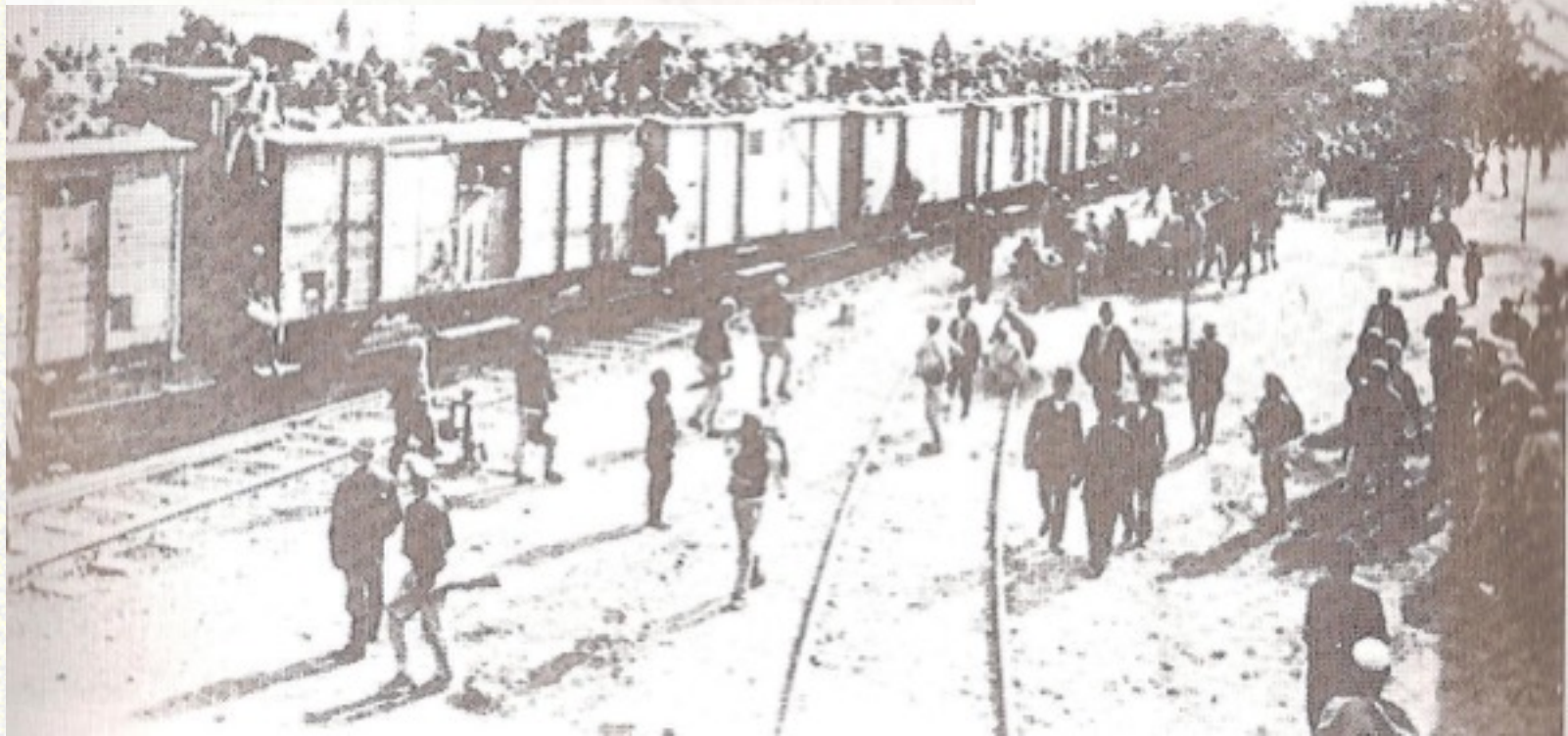
Naim Frashëri

Samî Frashëri

Foto Hal Marubi
CERIC TOPULI - MIHAL GRAMENO
Primi rivoluzionari della Bassa Albania.

Arnavut Milliyetçiliği

- Arnavut milliyetçiliği bir düşünce olarak başta Osmanlı İmparatorluğunun siyasi ve ekonomik merkezlerinde veya İtalya ve Romanya gibi Arnavut diasporasında yaşayan Arnavut seçkinlerin düşüncesi olarak ortaya çıkmıştır. Ancak Arnavut milliyetçiliğinin kültürel amaçlar ötesinde siyasi hedefler amaçlayan siyasi bir harekete dönüşmesi büyük ölçüde 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başında Osmanlı İmparatorluğunun geçirdiği yapısal dönüşümler ve Balkanlar üzerine büyük güçlerin rekabeti bağlamında şekillenmiştir.
- Tanzimat reformlarıyla birlikte Arnavut halkının toplumsal yapısında önemli değişiklikler meydana geldi. Büyük toprak sahipleri ve ulemeden meydana gelen geleneksel seçkinler yanında, Osmanlı İmparatorluğunun siyasi ve ekonomik merkezlerinde veya Batı Avrupa'da laik bir eğitim alan yeni bir aydın sınıfı ortaya çıktı. Bunlar Arnavut Rönesansının ve dolayısıyla romantik Arnavut milliyetçiliğinin kültürel aşamasını inşa edeceklerdir.

Tarihleri boyunca siyasi ve kültürel bir birlik kuramamış olan Arnavutlar arasında Arnavutça dili dışında neredeyse diğer tüm etkenlerin ayrıştırıcı bir özellik taşıması nedeniyle Arnavut milliyetçığının esas odağı Arnavutça dilinin dinsel bölünmüşlüğüne üzerine çıkacak biçimde yazılı bir dil haline gelmesi ve yaygınlaştırılması üzerine olacaktır.

1908 Manastır Kongresinde Arnavutça'nın Latin alfabesi ile yazılması kararı alınmaktadır.

Osmanlı döneminde Arnavutların dinsel yapısı: %70 Müslüman (%55 Sünni %15 Bektaşî); %20 Ortodoks; %10 Katolik.

- Arnavutların çoğunlukla yaşadıkları, Osmanlı İmparatorluğunun topraklarını Balkan devletlerine vermeyi kararlaştıran Aya Stefanos Antlaşmasına bir tepki olarak 1878 yılında kurulan Prizren Ligi, Arnavut milliyetçiliğinin ilk siyasi çıkışı olarak değerlendirilse de, Prizren Ligi'nin siyasi talepleri Osmanlı'dan özerkliğinin kazanılmasını değil, Osmanlı'nın koruyuculuğuna dayanarak Balkanlarda Arnavutların yaşadıkları topraklarının Balkan devletlerine verilmemesi ve Osmanlı'nın toprak bütünlüğünün korunması yönündeydi. Bu açıdan, Osmanlı idaresi altında Kosova, İşkodra, Manastır ve Yanya vilayetlerinde yaşayan Arnavutların tek bir idare birimi altına toplanması ile ilgili taleplerde bulunan Abdyl Frashëri'nin (Şemsettin Sami'nin kardeşi ve Lig'in üyelerinden) temsil ettiği milliyetçi kanat, Prizren Ligi'nin ilk toplanma kararlarını yeterli bulmamıştır.

- Berlin Kongresinin de Arnavutların taleplerini dikkate almaması sonucunda Prizren Ligi silahlı bir direnişe geçme kararı aldı. Prizren Ligi'nin 1880'e kadar Karadağlılara karşı silahlı bir direniş yürüterek Berlin Kongresin kararlarının uygulanmasını önlemesi sonucunda Avusturya-Macaristan ve Karadağ Osmanlı'nın Arnavutlar üzerine baskı yapmasını istediler. Osmanlı'nın Arnavutlar'ın Ulqini şehrini Karadağa vermeleri için onlar üzerine bir ordu göndermesi, Arnavutların Osmanlı'nın koruyuculuğuna dair güvenlerini sarsan önemli bir gelişme oldu. 1881 yılında Prizren Ligi askeri kuvvet kullanarak dağıtılacak ve onun önde gelen üyelerden bazıları sürgüne gönderilecektir.
- Bundan sonraki aşamada Arnavut milliyetçileri bir Arnavut kimliğin inşa edilmesi için dinsel ayrışmaları aşacak tamamen laik bir ulusal kimliğin inşa edilmesini başlıca projeleri olarak gördüler.